

Editoriaal

In juli 2002 gaven het schepencollege van de Stad Brussel en de ministerraad van het Brussels Gewest hun principiële goedkeuring aan het voorontwerp voor de heraanleg van de Hooikaai. Dit plein achter de Koninklijke Vlaamse Schouwbrug wacht al jarenlang op een opknappbeurt en na twee eerdere pogingen (in 1995 en in 1999) zag het er naar uit dat derde keer goede keer zou worden. Het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM), promotor van het project en ontwerper van de plannen diende dan ook eind juli een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning in. Het openbaar onderzoek liep van 5 september tot 5 oktober 2002 en op 15 oktober was er een vergadering van de Overlegcommissie die moet adviseren over de aanvraag tot Stedenbouwkundige vergunning. Onder impuls van RisoBrussel, die door het BIM was ingehuurd om de bewonersinspraak in het project te garanderen, kwamen heel wat bewoners op die vergadering opdagen om een laatste maal hun (vaak tegengestelde) belangen te onderstrepen. Op 29 oktober kwam de Overlegcommissie dan met een positief advies, zij het dat daar een 5-tal voorwaarden waren aan toegevoegd. De molen van het beslissingsproces zou daarna nog verder draaien in die zin dat de Stad Brussel, indien gewenst, een beslissing kon nemen rond dit advies waarop dan een gedelegeerd ambtenaar van het Brussels Gewest, rekening houdend met die beslissing én met het advies van de Overlegcommissie, dan een eindbeslissing zou nemen. Voor de lezer die ondertussen de draad kwijtgeraakt is: een eindbeslissing over de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning van het BIM. Wij schrijven „zou”, want sedertdien en tot op heden is het opvallend stil rond het project voor heraanleg van de Hooikaai. Het BIM heeft de Stad Brussel meegedeeld niet gelukkig te zijn met de voorwaarden uit het advies van de Overlegcommissie: een aantal zouden het Ontwerp van Heraanleg fundamenteel ondergraven en betekenen een terugkomen op een bestaande consensus. De malaise is zo erg dat het BIM er eenvoudigweg de brui wil aan geven. Dus: exit heraanleg Hooikaai?

RisoBrussel en meer bepaald het opbouwwerk in de Begijnhofwijk kan zich bij deze gang van zaken moeilijk neerleggen. Het is immers de derde keer dat wijkbewoners gemobiliseerd worden. Gecreëerde verwachtingen opnieuw frustreren zou zwaar kunnen wegen op toekomstige projecten en op de geloofwaardigheid van het BIM, tenminste in de ogen van wijkbewoners, ook op andere plaatsen. Het opbouwwerk heeft dus met aandrang het BIM opgeroepen dit project niet op te geven. Dit betekent allerminst dat het BIM in dit dossier „schuld” zou dragen. Het BIM is één speler tussen vele andere en de politieke malle molen waarin dergelijk project verzeild raakt is typisch Brussels. Men kan hoogstens op grond van ervaringen zeggen dat de vele medespelers op beleidsniveau, mits handig aangepakt, tegen mekaar kunnen uitgespeeld worden. En hiermee stoten we op een fundamentele les uit het dossier van de Hooikaai.

De heraanleg is een onderdeel van een verderschrijdende opwaardering van de Begijnhofwijk. Dat het zo moeilijk is om tot consensus rond een ontwerp van heraanleg te komen, heeft op zijn beurt te maken met een fundamenteel kenmerk van die opwaardering. Hoger was sprake van tegengestelde belangen onder bewoners op en in de omgeving van de Hooikaai. Welnu, rond de Hooikaai botsen belangen van een overwegend kansarme, kinderrijke bevolking van Marokkaanse origine met deze van nieuwkomers die op de Hooikaai panden verwerven. Het opbouwwerk werd in zijn participatiebegeleiding met deze tegenstellingen geconfronteerd.

Enigszins veralgemeend gaat het om de keuze tussen enerzijds de rust van de omwonenden (rond een plein dat qua standing het verlengstuk vormt van de gerenoveerde Koninklijke Vlaamse Schouwburg) versus de noden van een kinderrijke buurt naar spel- en ontmoetingsmogelijkheden. Het ontwerp van heraanleg vormde in feite het compromis tussen die twee functie-invullingen vanuit het fundamentele uitgangspunt dat de Hooikaai in ieder geval een sociale functie diende te vervullen. Deze tegenstelling is vooral in hoofde van voorstanders van de rust onoverbrugbaar gebleken. Meer, ze hebben zich onverzoenlijk opgesteld en daarbij, sprekend in naam van alle bewoners, elk mogelijk lobbyinstrument aangewend. In dat proces is ook de machtskloof gebleken tussen groepen bewoners van de Begijnhofwijk. Verder in dit nummer kan men lezen hoe de enen zich (kunnen) laten vertegenwoordigen door deurwaarders en advocaten, de anderen via een moeizaam proces van motivering en informering amper kunnen bewogen worden om ook hun stem te verheffen. Het spreekt voor zich dat de machtige groep de huidige patsituatie als een overwinning over de hele lijn beschouwt. Het feit dat het plein nog enkele jaren in zijn belabberde toestand blijft wordt er voor lief bijgenomen. Want, zo wordt enigszins cynisch gesteld: als de KVS hopen geld heeft gekost, dan zal er ook nog wel geld worden gevonden om zijn achtertuin aan te leggen.

De sociale functie van de Hooikaai voor ogen houdend pleit RisoBrussel voor het concept vervat in het Ontwerp van heraanleg. Hiermee stapt RisoBrussel uit haar neutrale rol van bemiddelaar die via participatie alle bewonersbelangen op tafel wil krijgen en daartussen wil bemiddelen. Dit doet ze, niet omdat haar conventie met het BIM op 14 januari van dit jaar ten einde liep, maar vooral omdat het opbouwwerk de belangen van de zwakste groepen in de samenleving ter harte moet nemen of er tenminste voor moet zorgen dat die belangen gehoord worden bij het beleid (ast).